

• ASTERO GAIA •

Laborategiko animaliak

Momentuz ez dira libratuko

Urtero, milioika animalia erabiltzen dira ikerkuntzan. Batzuek nahiago lukete, ordea, “erabili” neutroa baino, “torturatu” eta “hil” esatea. Errealitate latza hori da: animalien sufrikarioa izan ohi da aurrerapenaren ordaina. Urrats asko egin dira ahalik eta animalia gutxien erabiltzeko eta horiei ahalik eta kalterik txikiena egiteko xedearekin, baina ikertzaile gehienek diote oraingoz ezinbestekoa dela haiekin zenbait proba egitea.

UNAI BREA

JANET STEPHENS

● Laborategiko animaliak

ZERBAITEN NAZIOARTEKO EGUNA ez den data bat aurkitzea baino gauza zailagorik ez dago. Apirilaren 24a laborategietako animaliena izango da, eta horregatik, seguru asko, hedabideetan protagonismo apur bat bereganatuko du normalean informazioaren *mainstream*-etik aparte samar egoten den eztabaida batek. Eztabaida etikoa da, azken batean: zilegi da animaliekin esperimentuak egitea?

Galdera horri ezetz erantzuten diotenen ahotsa nabarmenduko da, batez ere, apirilaren 24aren karietara sortuko den adierazpen oldean. Mundu osoan, makina bat elkartek eskatzen du bertan behera uzteko animaliak erabiliz egiten diren ikerketak. Euren argudio nagusia sinplea da: ezerk ez du justifikatzen, ezta zientziaren aurrerapenak ere, animalia batek tratatu txarrak edota heriotza jasatea, pertsona batek halako patua izatea justifikatuta ez dagoen bezala. Eta animaliarik ez erabiltzea galga izango bada ikerkuntzan, bada, izan bedi.

Zientzialariengan erabat gailentzen den iritzia bestelakoa da: oraindik beharrezkoak ditugu, tamalez, animaliekin egindako saiakerak. Garrantzitsuak dira “oraindik” eta “tamalez” hitzak; animaliak erabiltzea zilegi da baina ez edonola, adierazten dute.

Animaliekin esperimentazioa egitearen aurkakoek diote ez dela behar beste ahalegin egiten metodo alternatiboak bilatzeko, gaur egungo ikerkuntzaren ardatzetako bat, teoriarik, hori den arren

Beheko argazkian, DefensAnimal.org elkartearen protesta ekintza bat. Elkarte horretako kideek espeziezkoak salatzen dute, hau da, beste espezie batekoak izateagatik milaka animaliak jasaten dituzten diskriminazioa eta tratatu txarrak.

Badira jarrera hori defendatzeko propio sortutako elkarteak ere; nonbait, laborategietan animalia bakar bat nahi ez dutenei erantzuteko jaiok dira. Horietako batengandik –AEBetako Ikerkuntza Defendatzeko Elkarteak– jaso dugu honako argudioa: “Ahalegin du arren, ikerketa askotan badira saio-hodi batean ezin egin daitezkeen probak, ez baita nahikoa molekulek, zelulek, edo ehunek, bakarka, zer jarrera duten jakitea. Gorputz bizi bat zatien bilduma hutsa baino askoz gehiago da, eta guk jakin behar dugu zer nolako elkarrekintzak dituzten zati horiek”.

Ez da etikoa animalia bat hiltzea guk erabiliko dugun sendagaia sortzeko, diote animaliekin egindako esperimentuen aurkakoek. Ez da etikoa sendagai berri bat ematea gaixoei seguru ez bagaude ez diela kalterik egingo, beraz animaliangana probatu behar dira lehenago, erantzuten dute Ikerkuntza Defendatzeko Elkartearen gisakoek. Norberak jakingo du zein aldetara lerratu. Utz dezagun horretan beraz, eta osterara errepara diezaiegun, arreta handiagoaz oraingoan, “oraindik” eta “tamalez” hitzei, azken beltzean horien atzean ezkutatzen dena baita gakoa auzi honetan.

DEFENSANIMAL.ORG

Kosmetikoak animalien probatzea, debekatuta European

Sendagai berriak garatzea gauza bat da, eta beste bat geure burua edertzeko produktuak sortzea. 2009ko martxotik, eta hasierako asmoekiko atzerapenez bada ere, Europar Batasunean (EB) debekatuta dago animalien probatuak izan diren produktu kosmetikoak merkaturatzea. Galarazita dago, halaber, produktu horien testak egitea animaliekin, zenbait proba motaren kasutan izan ezik –horiek 2013an debekatuko dituzte–. Izan ere, 2004tik ezin izan da egin era horretako saiakerarik guztiz garatuta dauden produktu kosmetikoekin. Osagaiekin edo osagai konbinazioekin bai, baina metodo alternatiboak sortu arte berterik ez. Iaztik, ezta hori ere. Legeak ez du inoiz behartu mota honetako artikuluek gure osasunean eduki dezaketen eragina animalien aztertzerara, baina enpresa askok hala egin dute euren borondatez, Altarriba Fundazioak salatzen duenez.

Hiru R-en printzipioa

Aspaldi zabaldua dago laborategietan erabiltzen diren animalien ganako kezka. Haien sufrimendua ahal den neurrian murrizteko borondatea, alegia. Hala adierazi digu Gloria Letek, EHUKo Animalien Ongizaterako Etika Batzordeko presidentek: “1959an, William Russell eta Rex Burch biologoek hiru R-en printzipioa aldarrikatu zuten, eta esango nuke horrekin batera hasi zirela zientzialariak animalien ongizateaz arduratzen. Gaur egun egiten den ikerkuntza guztiak printzipio hori du ardatz”.

Hiru R-ak ingelesezko *replacement*, *reduction* eta *refinement* hitzen lehen letrak dira (ordezkatzeta, murriztea eta fintzea). Ahalik eta animalia kopuru txikiena erabiltzea, ahalik eta kalte txikiena egiten duten teknikak baliatzea eta ahal den guztietan metodo alternatiboak usatzea, horra ardatz hirukoitza.

Hiru alderdiek lotura estua dute elkarrekin. Fintzean egindako hobekuntzek beste bietan ere aurrera egiteko aukera ematen dute, eta ordezkapenak, esan gabe doa, berez dakar murrizketa. Ez dago hiru R-etan aurrerapausoak lortzeko xedean ikerketa-lerro berezirik, baina Leteren esanetan, azken urteotan garapen handia eman da eremu honetan. Fintzean, batez ere. Eta hori da, EHUKoaren ustez, hiruretan garrantzitsuena.

Laborategietako animalien erabilera arautzen duen legediak hiru R-ak ditu oinarri. Nazioartean nahikoa legedi uniforme da,

bidenabar esateko. Europar Batasunean FELASA erakundea arduratzen da, aholkularitza lana eginez, herrialde guztietan beteko diren gutxieneko baldintzak egon daitezke. Hortik aurrera, estatu bakoitzak nahi beste gogortu dezake legea. Hala sortu dira, berbarako, EHUKoa bezalako etika batzordeak. Euskal Herrian, esperimenterako animaliak darabiltzan orok batzordea eratu behar du, edo, horretarako aukerarik ez badu –enpresa txikia izateagatik, adibidez–, beste zentro bateko batzordeari aurkeztu behar dizkio animaliekin egitekoak diren ikerketa-proiektu guztiak, hark onespina eman diezaien. Labur esanda, eta igarriko zenutenez, ikertzaileek une oro hiru R-en arabera jokatzeko dutela ziurtatzea da batzordeon zeregina.

Milioika ale urtero

R eta guzti, animalia kopuru eskerga erabiltzen da laborategietan. Ez da erraza datu zehatzak ematea. Kopuruak asko aldatzen dira iturriaren arabera, eta sarritan eguneratu gabeko datuak dira hara-hona dabilzitanak. Bestalde, zifra ofizialek ez dute benetako errealitatea adierazten, animalien defentsan diharduen Altarriba Fundazioaren iritziz: “Laborategiek eurek ematen dituzte datuok, askotan, eta batzuk benetan trebeak dira benetako kopuruak ezkutatzeko. Esperimentu militar sekretuak ez aipatzearen”, azaldu digu Matilde Figueroa komunikazio-buruak. Altarribak dio urtero, eta ofizialki, 100 milioi

inguru animalia erabiltzen direla munduan. Kontuan hartu behar da zerrendatik kanpo daudela ia ornogabe guztiak, legeek ez baitiete aitortzen animalia izaera. Hala ere, ornodunak erabiltzen dira gehien, saguak eta untxiak batez ere.

Altarribaren webgunean irakur ditzakegu 2003. urtean Europar Batasunak zabalduko datu batzuk (1999koak dira): guztira zortzi milioi animalia hil ziren laborategietan, eta horietatik erdia sendagaiak sortzeko erabili ziren. Gaitz erdi, eta barkatu gustu txarreko ironia, sendagai horietako batzuk albaritaztan erabiltzekoak ziren. Bi milioi eta erdi alek biologia-ikerketetan utzi zuten bizia, eta 770.000 inguruk kontsumo-gaien toxikologia probetan. Ordezkapena eta murrizketa ardatz izanagatik, legediak behartzen du zenbait ikerketa-lerrotan animaliekin probak egitera. Fundazioaren arabera, erabilitako animalia kopuruak gora egin du nabarmen ingeniartza genetikoarekin zerikusia daukaten ikerketetan, eta seguruenik hazkundera ez da etengo etorkizun hurbilean. Hiru R-ena ez dago hain argi, hauei jaramon egitera.

Ahal beste ordezkatzen da?

Izan ere, animaliekiko esperimentazioaren aurka daudenen jarrera ez da erreportaje honetako bigarren paragrafoak aditzera eman lezakeen bezain bakuna. “Gu ez gaude zientziak aurrera egitearen aurka”, esaten dute maiz, inork galdetu gabe kasik. Argi daukate ez litzatekeela animalia bakar bat ere

Untxiak eta saguak dira laborategietan gehien erabiltzen diren animaliak, nahiz eta beste asko ere badiren. Neurologia ikerketetan, esaterako, tximinoak erabiltzen dira. Alabaina, tximu handiei babes berezia emateko egitasmoak existitzen dira, genetikoki gugandik oso hurbil daudelako. Beste muturrean ornogabeak daude. Legeak ez die aitortzen animalia izatea ere, eta beraz, ikertzailearen borondatearen arabera da haien kasuan hiru R-en printzipioa aplikatzea edo ez.

erabili behar laborategietan, ikerkuntzarako ondorioak edozein direla ere, baina ez dira mugatzen lelo hori behin eta berriro erreplikatzera. Aitzitik, talde batzuek aski landua dute metodo alternatiboen gaia, hau da, ordezkapena. Eta salatzen dute ez dela egiten eremu horretan egin daitekeen guztia. “Egiten diren esperimentu guzti-guztietarako alternatibarik ez dago, baina bai gaur egun erabiltzen direnak baino askoz gehiago”, salatzen du Luis Perezek, DefensAnimal.org GKEko presidentea. Haren aburuz, ordezkapen-metodo asko ez dira indarrean jartzen badirelako hori oztopatzen duten interes ekonomikoak.

Ildo beretik mintzatu zaigu Matilde Figuerroa: “Laborategi askorentzat merkeagoa da animaliekin lan egitea, besteak beste, erabiltzeaz gain, eurek ere saldu egiten dituztelako hazten dituzten animalietako batzuk. Eta ez da ahaztu behar laborategiok animaliekin jarduteko atonduta daudela. Uste duzu hori guztia kenduko dutela, metodo berriak erabili ahal izateko beharko litzuketela instalazioak jartzeko haren ordez?”.

Fintzean ez hain fin

Ordezkapenaren R-an behar beste indar jartzen ez dela salatzeaz gain, fintzearenean ere alde ilun asko ikusten dituzte animaliekin esperimentatzearen kontrakoek. Laborategi gutxi batzuetan paratutako ezkutuko kamekrek ikertzaileen edota animalien zaintzaren ardura zutenen jarrera lotsagarriak agertu

Ezkerrean, benetako igel baten disezioa, eta eskuman, igel baten disezio birtuala. Azken urteotan gero eta gehiago erabiltzen dira eredu informatikoak, unibertsitate ikasleak trebatu daitezten. Europar Batasunak emandako datuen arabera, 1999. urtean europar laborategietan hil ziren zortzi milioi animalietatik, 87.000 inguru erabili ziren irakaskuntza eta trebakuntzarako.

izan dituzte. Irudiak Interneten topatzen dira erraz, eta ez dira atseginak. Horrez gain, legeak baimendutako praktika batzuk bereziki ankerrak direla diote. Adibide aipatuenetakoa Draize-n testa izaten da: hankak lotuta dituen untxi baten begiei, probatu nahi den substantzia jaurtitzen zaie, behatzeko ea norainoko suminkortasuna eragiten dion. Kritika asko jasotzen duen beste saiakera bat LD50 testa da: substantzia baten toxikotasun maila neurtzeko, animalia talde bati ematen zaio –janaraziz, arnastu araziz edo injektatuz–, aleen erdia hil arte. Adibide gehiago eman genezake, baina balio bezate bi horiek.

Bitxieta da, esperimentuok kritikatzan dituztenen ikuspegitik, haien emaitzak ez direla zientzialariek dioten bezain erabilgarriak. Substantzia batek sagu batengan efektu bat eragiteak ez du esan nahi gizakiengan efektu bera izango duenik. Eta horren zenbait adibide ematen dute.

Horren guztiaren aurrean, animaliekin iker-tzearen aldekoek argudiatzen dute egia dela gauzak ez direla beti modu egokienean egin, baina horrek ez diola baliorik kentzen animalien erabilerari. Hauek ere badute euren tesiak defendatzeko balio dien zerranda, besteena baino mardulagoa: animaliak usatzeari esker medikuntzak egindako aurrerakuntzena.

Kritikak kritika, hiru R-en printzipioak helburu ideal bat gordetzen du bere baitan: erabateko ordezkapena. Matilde Figuroak eta Luis Perezek bihar bertarako nahiko luketena, hain zuzen. Baina hori ez da gertatuko, jakina. Etikari bizkarra emanda dihardutenak albo batera utzita, zientzialariei ere gustatuko litzaieke ametsa gauzatuta ikustea, baina ez ikerkuntzaren kaltetan. Presa gabe, beraz. Gloria Letek dioenez, “ez dut uste nik ikusiko dudarik erabateko ordezkapena lortuko den unea”. Apirilaren 24 asko igaro beharko dira helburua lortzerainoko bidean, inoiz lortuko bada. ■